

Stand van zaken uitvoering gespecialiseerde cliëntondersteuning Metgezel gestart

Datum: maart 2024

Inhoudelijke rapportage aan VWS t.b.v. de Tweede Kamer

Gespecialiseerde cliëntondersteuning van pilots naar borging

Op 1 januari 2024 is Metgezel van start gegaan. Metgezel levert gespecialiseerde cliëntondersteuning (GCO) aan vijf specifieke doelgroepen, die tot 1 januari via pilots ondersteuning kregen. Gespecialiseerde cliëntondersteuning onderscheidt zich van 'reguliere' cliëntondersteuning doordat er – specifiek voor de hieronder te noemen doelgroepen - sprake is van complexere problematiek op meerdere levensdomeinen die langdurige ondersteuning van cliënten en gezinnen noodzakelijk maakt.

- ZEVMB: er is sprake van de zorgdiagnose ZEVMB, blijkend uit afgifte van een ZEVMB-paspoort (voorheen pilot Copiloten)
- NAH: er is sprake van gediagnostiseerd niet-aangeboren hersenletsel (voorheen pilot Casemanagers Hersenletsel)
- LVB+: er is sprake van een gediagnosticeerde verstandelijke beperking en er is sprake van gedragsproblematiek. Er werd langdurig gezocht naar een passende woonplek (voorheen pilot Netwerkgidsen)
- Naasten: mensen die zorgen voor of in gezinsverband te maken hebben met minimaal één persoon met een beperking met een Wlz-indicatie of binnenkort in aanmerking komend voor een Wlz-indicatie. Voor mensen die zorgen voor of in gezinsverband te maken hebben met een persoon met ernstige meervoudige beperkingen (EMB) is het ophanden zijn of het hebben van een Wlz-indicatie geen vereiste (voorheen pilot5: Bondgenoten)
- ASS: de deelnemer heeft een formele diagnose autisme. Deelnemers hebben een Wlz-indicatie. Buiten de groep mensen met een Wlz-indicatie kan er in uitzonderingsgevallen inzet vanuit de GCO zijn ten behoeve van niet Wlz-geïndiceerden. De uitvoerder van de regeling beoordeelt dit (dit betreft een nieuwe doelgroep, de deelnemers van de pilot Levensloopbegeleiding zijn wel overgedragen aan het programma Metgezel, met als opdracht deze onder te brengen bij gemeenten).

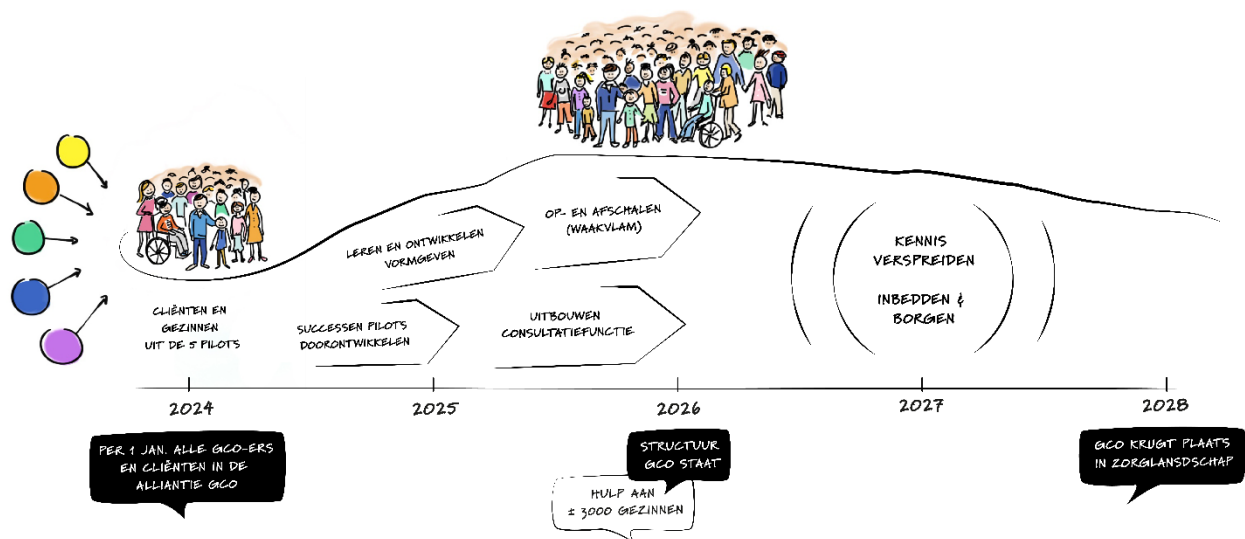
Metgezel stelt alles in het werk om te zorgen dat

- cliënten en naasten zich gesteund en ontlast voelen;
- cliënten en naasten een betere kwaliteit van leven ervaren;
- de lessen die worden geleerd over de ondersteuning van de doelgroepen en hun naasten zijn gedeeld met derden opdat een grotere groep cliënten en hun naasten daar voordeel van hebben en er verbeteringen worden aangebracht in het (uitvoerings-)systeem; en
- de maatschappelijke effecten van GCO inzichtelijk zijn gemaakt op basis van door verzamelde data.

Metgezel werkt op basis van een subsidie voor gespecialiseerde cliëntondersteuning met een looptijd van vijf jaar. De uitvoering van deze subsidie dient er uiteindelijk toe te leiden dat de gespecialiseerde cliëntondersteuning een permanente plaats krijgt in het zorglandschap.

Programma Metgezel

In onderstaande figuur is de aanpak van Metgezel samengevat.

Metgezel zal in de jaren 2024, 2025 en 2026 meer cliënten/gezinnen ondersteunen. Daarbij zetten we Een goed systeem van signaleren en escaleren op waardoor knelpunten worden opgelost. Waar mogelijk lokaal of regionaal, waar nodig landelijk en in samenwerking met ketenpartners.

Daarna is voorzien in een sterke afbouw, doordat de kennis over de doelgroepen en de behoeften van de cliënten en gezinnen breder bekend is in voorliggende voorzieningen, zodat minder gezinnen in een complexe situatie terecht komen. Dit realiseren we door:

- Gespecialiseerde en reguliere cliëntorganisatie dicht tegen elkaar aan te organiseren, zodat casussen eenvoudiger op- en afgeschaald kunnen worden;
- Het uitvoeren van een uitgebreid leer- en ontwikkelprogramma. Voor gespecialiseerde cliëntondersteuners, voor reguliere cliëntondersteuners én voor zorgorganisaties en ketenpartners. Dit doen we niet vanuit het programma alleen. Hierin wordt de samenwerking gezocht met relevante kenniscentra;
- Het overdragen van kennis in de vorm van een consultatiefunctie voor zowel reguliere cliëntondersteuning als zorgaanbieders, zodat de ondersteuning door het reguliere veld versterkt wordt met de benodigde kennis.

Ondersteuningsvraag per 1 januari

Per 1 januari zijn alle bestaande cliënten/gezinnen/deelnemers vanuit de pilots sámen met hun ondersteuner naar Metgezel overgegaan. Het aantal overgedragen cliënten/gezinnen én deelnemers levensloopbegeleiding bedroeg 1123 per 1 januari 2024. In januari en februari 2024 zijn daar 125 cliënten bijgekomen. Deze cliënten zijn als volgt verdeeld:

Doelgroepen	2023	2024	Eindtotaal
Autisme*	103	12	115
Lvb	89	8	97
Naasten	192	40	232
NAH	423	42	465
ZEVMB	316	23	339
Eindtotaal	1123	125	1248

*Dit betreft de groep Autisme die die levensloopbegeleiding ontvangt zoals opgezet in de voormalige pilot. Deze cliënten zullen geleidelijk worden overgedragen aan gemeenten. In het programma is ruimte om 150 ASS cliënten te ondersteunen met een Wlz-indicatie en complexe problematiek.

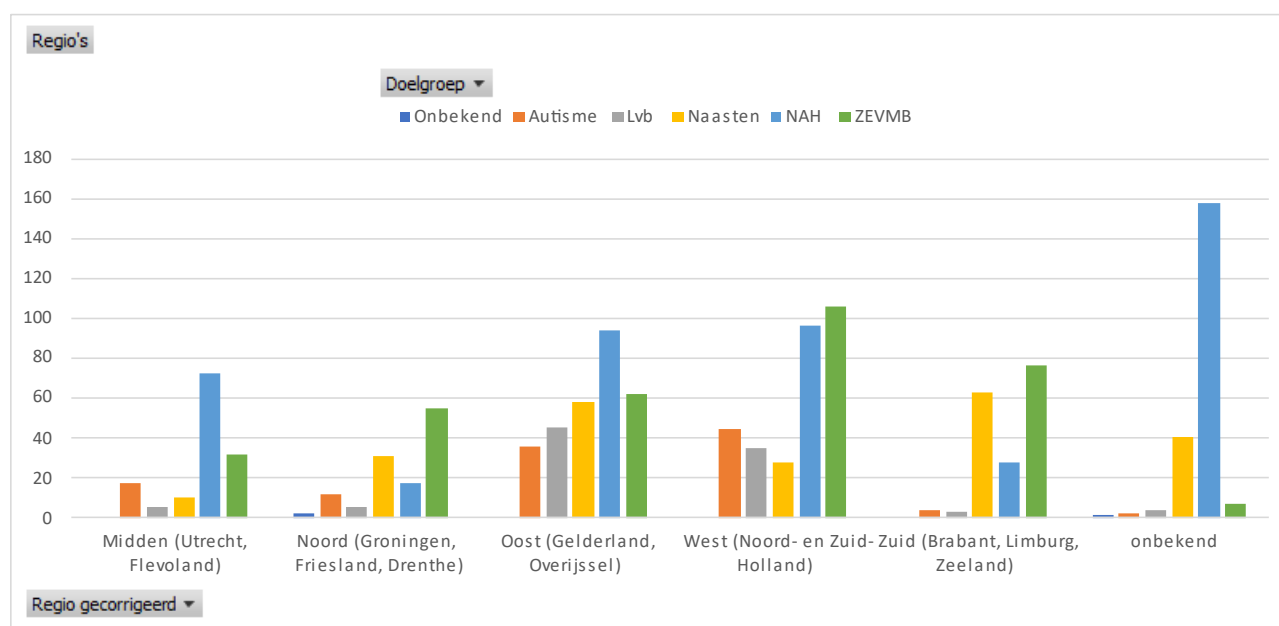
Het aantal ondersteuners dat per 1 januari 2024 samen met hun cliënten/gezinnen en/of deelnemers is overgegaan naar Metgezel bedraagt:

Voormalige pilot projecten	Aantal
ZEVMB -Copiloten	32
NAH plus -Casemanagers hersenletsel	30
LVB plus - Netwerkgidsen	18
Naasten - Bondgenoten	43
Autisme – Levensloopbegeleiders	69
Totaal	192

De Metgezellen (gespecialiseerde cliëntondersteuners) werken vanuit organisaties voor onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO) of als zelfstandige. Een klein aantal ondersteuners is in dienst van een zorgaanbieder.

De cliënten/gezinnen én de ondersteuners zijn niet gelijkmatig over Nederland verspreid. Alle pilots hebben een concentratie in bepaalde regio's, ingegeven door de wijze waarop ze zijn gestart. Pas in 2023 zijn de pilots landelijk gaan werken. Dit heeft nog niet geleid tot een gelijkmatige verdeling over Nederland. De concentratie van deelnemers én ondersteuners zit in een band van oost naar west over het midden van het land. Ten noorden en ten zuiden van die band zijn zowel het aantal casussen als het aantal beschikbare ondersteuners nog beperkt.

Regio	Aantal cliënten
West (Noord- en Zuid-Holland)	309
Oost (Gelderland, Overijssel)	295
Zuid (Brabant, Limburg, Zeeland)	174
Midden (Utrecht, Flevoland)	136
Noord (Groningen, Friesland, Drenthe)	122
<i>Regio niet geregistreerd</i>	<i>212</i>
Eindtotaal	1248

*Bij de doelgroep NAH is bij de overdracht van gegevens door de pilots niet altijd een woonplaats aangegeven.

In januari en februari 2024 zijn 125 nieuwe cliënten geregistreerd. Dit zijn niet alle aanmeldingen die zijn binnengekomen. Niet alle aanvragen komen in aanmerking voor een Metgezel. In veel gevallen is de situatie niet complex genoeg en betreft niet verschillende facetten van het leven. In dat geval is vaak nog geen reguliere cliëntondersteuning ingezet. Ook is soms niet voldoende duidelijk dat gespecialiseerde cliëntondersteuning geen vorm van zorgverlening is. In alle gevallen van afwijzing wordt gestreefd naar een warme overdracht naar organisaties die de aanvrager wel verder kunnen helpen. Verreweg de meeste aanmeldingen hebben betrekking op de doelgroepen NAH+ en Naasten.

Beweging in gang gezet

Metgezel bouwt voort op de ervaring én kennis die is opgedaan in de vijf voorliggende pilots. Handreikingen, werkwijzen en samenwerkingen die in de pilots tot stand zijn gekomen, zijn zoveel als mogelijk overgenomen en doorgezet.

In Metgezel is de kennis en ervaring uit de vijf pilots samengebracht. Dit leidt tot kennisuitwisseling over de doelgroepen heen. Daar wordt actief op gestuurd door gespecialiseerde cliëntondersteuners die uit de verschillende pilots komen en dus specifieke expertise hebben, met elkaar samen te brengen in intervisie en in de praktijk.

Bas is een jongen van 8 met een ernstige meervoudige beperking waarvoor veel zorg nodig is. Zijn alleenstaande moeder heeft met veel instanties te maken en is het overzicht kwijtgeraakt. De combinatie van de kennis die nodig is, de overbelasting van moeder en de complexe situatie die daardoor is ontstaan, maakt dat gespecialiseerde cliëntondersteuning nodig is. De aanvraag voor de ondersteuning van Bas was al onder de pilot Bondgenoten toegekend, maar er was nog geen ondersteuner toegewezen. Door Metgezel is een gespecialiseerde cliëntondersteuner gekoppeld met kennis van de doelgroep ZEVMB (voorheen Copiloot). Bas valt zelf niet in deze categorie, maar de kennis van de doelgroep en de problemen die dat met zich meebrengt, komt wel goed van pas om de moeder van Bas weer overzicht te geven en weer vat op het leven teruggeven.

Door de ontstaansgeschiedenis van de verschillende pilots zijn de diverse gespecialiseerde cliëntondersteuners met bepaalde expertises niet goed over Nederland verdeeld. Voor casussen in bijvoorbeeld Zeeland, Groningen of de kop van Noord-Holland moeten daarom grote reisafstanden worden afgelegd. Dit is niet wenselijk in verband met de beschikbaarheid voor cliënten/gezinnen en de te maken kosten. Bij de werving van nieuwe Metgezellen sturen we op betere spreiding. Zolang Metgezellen nog niet goed zijn verdeeld over Nederland, lossen we dit waar mogelijk op door gespecialiseerde cliëntondersteuners aan elkaar te koppelen.

Mieke is een meisje van 13 jaar met niet aangeboren hersenletsel en sinds kort is zij ook gediagnosticeerd met een licht verstandelijk beperking. Haar stiefvader heeft ook NAH. Het gezin loopt vast. Mieke gaat niet meer naar school en het lukt ook niet om passende dagbesteding te vinden. Vanuit de gemeente loopt men ook tegen beperkingen aan. Er is geprobeerd om een Wlz indicatie aan te vragen, maar deze is afgewezen. Er is inmiddels wel diagnostiek dat de basis is voor een nieuwe aanvraag. Er is behoefte aan passende ondersteuning in de thuissituatie en dagbesteding/participatie omdat de ontwikkeling van Mieke staakt op deze manier. De casus speelt zich af in een regio waar nog geen NAH Metgezel aanwezig is. Er is in dit geval gekozen voor een Metgezel met kennis van lichtverstandelijke beperkingen en naasten. Deze Metgezel wordt – op afstand – bijgestaan door een Metgezel met kennis van NAH.

Een belangrijke pijler van Metgezel is de betere aansluiting op de reguliere cliëntondersteuning en de kennisontwikkeling bij de reguliere cliëntondersteuning. Naast het opzetten van een leer- en ontwikkelprogramma wordt ook direct in de praktijk de aansluiting, samenwerking en verbetering gezocht.

Sjors is een jongetje van 3 jaar met een verstandelijke beperking. Hij kan lopen maar het gaat moeizaam. Hij is moeilijk leerbaar en word boos als hij nee te horen krijgt en dan gaat hij schreeuwen en knijpen. Hij kan niet praten en de ontwikkeling gaat moeizaam. Sjors is moeilijk in gedrag en slaapt s 'nachts slecht. Daarnaast heeft hij epilepsie en dit is een vorm die moeizaam onder controle te krijgen is. Er is een cliëntondersteuner aan het gezin gekoppeld die daarbij passend is, maar die wel behoefte heeft aan meer inhoudelijke kennis met name in de gesprekken met de gemeente. Afgesproken is dat een Metgezel meegaat naar het gesprek met de gemeente en op de achtergrond beschikbaar blijft voor specialistische kennis.